

Notat

Manglende sanktionering af vandløbsforureninger – konsekvenser for vandmiljøet, miljømål og Grøn Trepert

1. Indledning og problemstilling

Forurening af danske vandløb med gylle og ensilagesaft er et alvorligt og vedvarende problem, som har betydelige konsekvenser for vandmiljøet, biodiversiteten og opfyldelsen af nationale og internationale miljømål.

Miljøbeskyttelsesloven, Naturbeskyttelsesloven og EU's vandrammedirektiv forbyder udledning af forurenende stoffer til vandløb og fastslår, at vandløb skal opnå god økologisk tilstand. Alligevel viser en aktindsigt i 23 kommuner, at langt hovedparten af konstaterede vandløbsforureninger ikke medfører reelle sanktioner, men afsluttes med indskærper, påbud eller slet ingen reaktion.

Konsekvensen er, at det i praksis er uden mærkbar konsekvens at forurene et vandløb, selv ved gentagne og alvorlige hændelser. Dette underminerer både lovgivningens formål og muligheden for at forbedre vandmiljøet.

2. Vandløbsforurening og miljømæssige konsekvenser

Gylle og ensilagesaft indeholder store mængder organisk stof, kvælstof og fosfor mv. Når disse stoffer udledes til vandløb, medfører det:

- **Akut iltsvind**, fordi nedbrydningen af det organiske stof forbruger ilt, eller skaber kraftig bakterievækst, det man kalder "lammehaler"
- **Fiskedød** og død af smådyr og insekter
- **Forsuring og giftvirkning**, særligt fra ensilagesaft
- **Langvarig forringelse af den økologiske tilstand**, også efter den synlige forurening er væk

Ufortyndet ensilagesaft kan være op til 200 gange mere iltforbrugende end urensset spildevand, og selv små mængder kan slå alt liv ihjel i mindre vandløb.

Gentagne forureninger – også mindre eller kortvarige – har en kumulativ effekt, hvor vandløbets økologiske tilstand gradvist nedbrydes. Dermed bliver det reelt umuligt at nå miljømålene, selv hvis der samtidig gennemføres vandløbsrestaurering og andre forbedringstiltag.

3. Undersøgelsens grundlag

Danmarks Sportsfiskerforbund har anmodet 23 kommuner om aktindsigt i registrerede sager om vandløbsforurening i perioden 2022–2025 (oktober). Kommunerne er bl.a. spurgt om:

1. Antal registrerede forureningssager pr. år og berørte vandløb
2. Årsag til forurening (gylle, ensilage eller andet/ukendt)
3. Sager om udbringning af gylle på frossen eller vandmættet jord

4. Sager om udsprinkling af restvand
5. Sanktionsform (politianmeldelse, bøde, ingen sanktion mv.)
6. Anvendelse af indskærper og vejledning

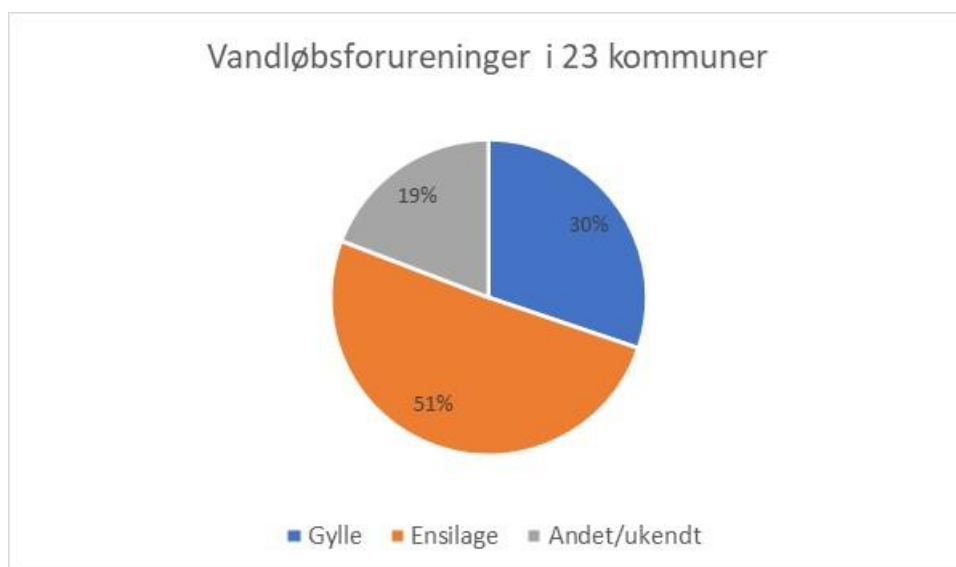
Tilbagemeldingerne er modtaget i forskelligt format, men giver samlet et entydigt billede af praksis.

4. Resultater

I de 23 kommuner er der i perioden (3,5 år) registreret **308 sager**, hvor vandløb er forurenet.

- **156 sager (51 %) skyldes ensilagesaft**
- **93 sager (30 %) skyldes gylle**
- **59 sager (19 %) skyldes andet eller ukendt årsag**

Kun 13 sager omhandler udbringning af gylle på frossen eller vandmættet jord. Dette viser, at den nylige straffeskærpelse på dette område kun adresserer en relativ lille del af det samlede problem, og at der er adskillige sager som aldrig registreres eller håndhæves.

FIGUR 1 FORDELING AF DE 308 SAGER PÅ FORURENINGSÅRSAG

Udsprinkling af restvand – en overset og problematisk forureningskilde

Undersøgelsen viser, at **16 ud af de 308 registrerede sager** om vandløbsforurening i perioden 2022–2025 omhandlede udsprinkling af restvand, herunder ensilagesaft og procesvand fra fødevarerproduktion. Dette tal er med stor sandsynlighed et underestimat, idet ikke alle kommuner entydigt har angivet udsprinkling som årsag til forureningen.

Via personlig kommunikation med flere kommuner fremgår det desuden, at udsprinkling i praksis er meget vanskelig at håndtere korrekt, særligt i vinterhalvåret. Kommunerne peger på, at det ofte er

vanskeligt – også for landmanden – at sikre, at udsprinkling ikke medfører afstrømning til vandmiljøet.

Det fremstår særligt problematisk, at udsprinkling kan finde sted i vinterhalvåret, hvor jorden ofte er vandmættet, og hvor risikoen for afstrømning er meget høj. I disse situationer sker der i adskillige sager enten:

- **overfladisk afstrømning** direkte til vandløb, eller
- **afledning via dræn**, som effektivt transporterer forurenende stoffer direkte til vandmiljøet.

Resultatet er ulovlig udledning af betydelige mængder organisk stof og næringsstoffer, der forårsager iltvind, fiskedød og forringet økologisk tilstand i vandløbene.

Vi vurderer, at denne praksis er både problematisk og ofte vil være decideret ulovlig, fordi den kan forårsage forurening af recipienten. Udsprinkling inden for lovens rammer er desuden meget svært at håndtere.

Dette understøttes af konkrete eksempler, herunder fx én større virksomhed i Toftlund, hvor der er registreret **18 sager om vandløbsforurening** over en årrække i forbindelse med **udsprinkling af mange tusinde kubikmeter kartoffelvaskevand** i vinterhalvåret. På trods af gentagne forureninger er sagerne afsluttet uden bødeforlæg og konsekvens for virksomheden.

Samlet set viser resultaterne, at udsprinkling af restvand, eller industriel spildevand, udgør en **systemisk og undervurderet risiko** for vandmiljøet. Praksis er uforenelig med målsætningerne i vandrammedirektivet og underminerer samtidig indsatsen i Grøn Trepert, hvor der ellers investeres betydelige midler i at reducere næringsstofbelastningen og forbedre vandløbenes økologiske tilstand.

5. Manglende sanktioner og fravær af præventiv effekt

Sanktionsmæssigt er sagerne endt således:

- **31 sager (10 %)** er politianmeldt eller forventes retsmæssigt sanktioneret
- **277 sager (90 %)** er afsluttet med indskærpelse eller uden nogen sanktion

Det betyder, at skadevolder i **9 ud af 10 sager** ikke oplever nogen reel konsekvens.

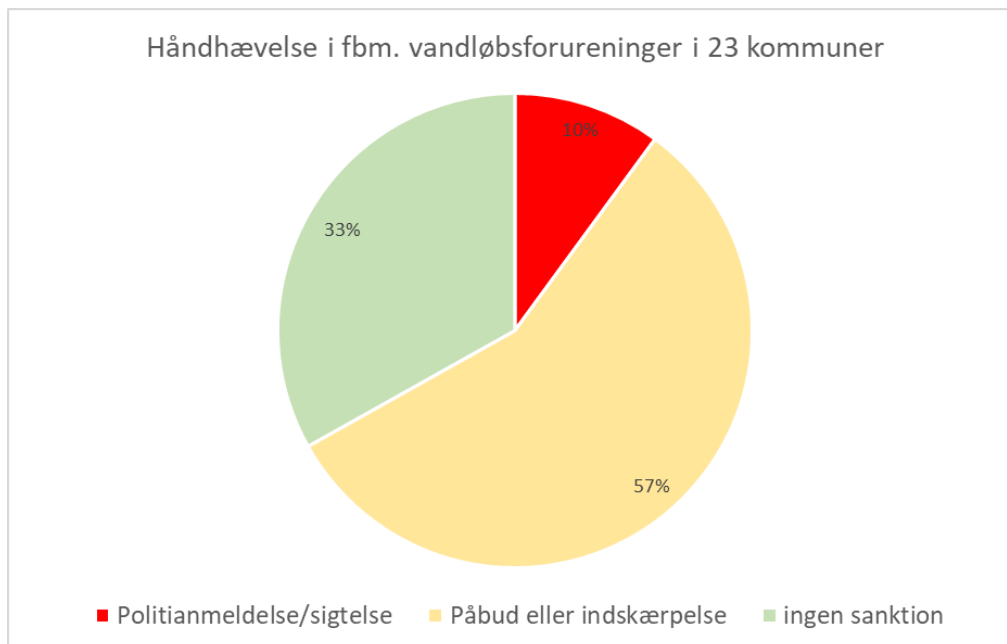
Denne praksis fjerner enhver **præventiv effekt** af lovgivningen. Når forurening ikke har økonomiske eller retlige konsekvenser, mangler der incitament til at investere i bedre anlæg, større kapacitet, sikring mod overløb og korrekt håndtering af gylle og ensilagesaft.

Dette står i skarp kontrast til Minister for Grøn Trepert Jeppe Bruus's udtalelser i en artikel på DR.dk den 16. december 2025, hvor ministeren til spørgsmålet "*Men er det en opfordring, du kan bakke op om - at kommunerne simpelthen skal melde nogle flere sager til politiet?*" udtaler at:

"- Hvis man ude i kommunerne har kendskab til de her sager, men man ikke i dag reagerer på dem, så er min opfordring selvfølgelig at gøre det. For vi er ikke tjent med, at der er nogen, der får lov til at begå alvorlig naturkriminalitet, fordi der ikke er en praksis i forhold til at anmelde det.

- Så det har man en forpligtigelse til.”¹

FIGUR 2 FORDELINGEN AF HÅNDHÆVELSESVÆRKTØJER ANVENDT I DE 23 KOMMUNER

6. Gentagne forureninger og mørketal

Kolding Kommunes tilsynskampagne i 2024–2025 dokumenterer et betydeligt mørketal. Ved målrettet kontrol af **18 udvalgte kvægejendomme blev der konstateret forurening ved 11 ejendomme, og problemerne bestod fortsat ved 10 ejendomme ved opfølgende tilsyn året efter.**

Dette indikerer, at mange forureninger aldrig opdages, fordi kommunerne ikke systematisk kontrollerer udløb fra ejendomme ude ved selve vandløbet.

Der findes desuden eksempler på **gentagne forureninger uden sanktion**, herunder en større virksomhed i Toftlund med 18 registrerede forureningssager over 20 år – alle afsluttet uden konsekvens – på trods af omfattende skader på målsatte vandløb.

7. Konsekvenser for miljømål og Grøn Trepert

Danmark har gennem vandrammedirektivet og senest gennem **Grøn Trepert** forpligtet sig til markante forbedringer af vandmiljøet. Der investeres milliarder i:

- udtagning af lavbundsgrunde
- reduktion af næringsstofudledning

¹ Partier vil skærpe straffen for naturkriminalitet – men de fleste sager bliver aldrig anmeldt, siger forsker | Indland | DR, <https://www.dr.dk/nyheder/indland/partier-vil-skaerpe-straffen-naturkriminalitet-men-de-fleste-sager-bliver-aldrig-anmeldt-siger>

- vandløbsrestaurering og genslyngning

Disse indsatser undergraves, når vandløb samtidig gentagne gange forurenes med store mængder organisk stof og næringsstoffer.

Det er grundlæggende inkonsistent, at samfundet investerer massivt i at forbedre vandmiljøet, mens alvorlige og ulovlige punktkilder til forurening reelt accepteres gennem manglende håndhævelse.

8. Konklusion

Det er efter Danmarks Sportsfiskerforbunds vurdering stærkt problematisk at langt hovedparten (90%) af dokumenterede vandløbsforureninger hverken politianmeldes eller strafforfølges, selv når de forhindrer opfyldelse af vandløbenes miljømål.

Kommunerne er i dag for lempelige i deres håndhævelse og anvender ikke de sanktionsmuligheder, som miljøbeskyttelsesloven giver. Uden en mere konsekvent brug af politianmeldelser, bøder og andre sanktioner vil gentagne forureninger fortsætte, og der vil være en reel risiko for, at målene i vandrammedirektivet og Grøn Trepert ikke kan realiseres i vandområder, som forurenes.

I lyset af at en del af forureningssagerne omhandler udsprinkling af restvand og industrispildevand i vintermånederne, jf. afsnit 4 og 6, mener Danmarks Sportsfiskerforbund, at der må være grundlag for et generelt forbud mod at tilføre vand med forurenende stoffer på landbrugsarealer om vinteren. De nuværende regler er tilsyneladende for svære at overholde, og leder til adskillige forureninger hvert år.

Bilag – Dataopsamling med indsamlede data fra de respektive kommuner

					Heraf	Heraf			konsekvens		
2022-2025	Antal sager	Gylle	Ensilage	Andet/ukendt	På frossen/vandmættet jord	Udsprinkling restvand	Politianmeldelse /sigtelse	bødeforlæg	Påbud eller indskærpelse	ingen sanktion	
Vejen	13	2	11				3		7	3	
Tønder	31	6	10	15		1	1		17	13	
Sønderborg	8	5	2	1					6	2	
Struer	9	7	1	1					6	3	
Skive	9	7	2			2	4		4	1	
Ringkøbing-Skjern	18	4	13	1		3	3		15		
Holstebro	13	3	7	3					12	1	
Herning	16	1	12	3			2		14		
Billund	3		3				3	1	2		
Aabenraa	20	0	17	3			2		15	3	
Kolding	29	4	25	0			3	1	17	11	
Bornholm	6	3	3						4	2	
Esbjerg	14	1	10	3			3		1	13	
Morsø	42	25	9	8		6	3		36	3	
Haderslev	11	6	5				1	1		10	
Vejle	9	3	3	3			1	5	3	1	
Hedensted	4	4				1				4	
Ikast-Brandø	4	2	2							4	
Brønderslev	4	3		1						4	
Favrskov	3	3							1	2	
Vesthimmerland	34	2	17	15			3	4	10	20	
Nordfyn	6	2	2	2				1	3	2	
Viborg	2		2				2		2		
Sum	308	93	156	59		13	16	31	0	175	102